

5.11 Uskonto

Kaikki uskontosidonnaiset ryhmät

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on syventää aikuisopiskelijan oman uskonnon ja sen kulttuuriperinnön tuntemusta. Opiskelussa perehdytään uskonnosta nousevaan elämäntarkastukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista päin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset kytkennät myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin, myös paikalliskulttuurin, ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet perusopetuksessa

Uskonnon opetuksen tavoitteena on

- tutustua omaan uskontoon ja suomalaiseen katsomusperinteeseen ja sen paikallisiin erityispiirteisiin
- tutustua muihin uskontoihin
- ymmärtää uskontojen kulttuurinen ja inhimillinen merkitys
- ymmärtää uskonnon eettinen ulottuvuus.

Uskonnon opetuksen tavoitteet lukiokoulutuksessa

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että aikuisopiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä
- kykenee jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus, ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, mikä tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

5.11.1 Evankelisluterilainen uskonto

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen ydintehtävä on syventää ja laajentaa opiskelijan oman ja muiden uskontojen tuntemusta perehdyttämällä hänet uskontojen luonteeseen ja merkitykseen

yksilön, kulttuurin ja yhteiskunnan kannalta. Opiskelija tarkastelee opiskeltavan aineksen valossa myös eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia yksilön elämään ja yhteiskuntaan.

Perusopetus

Pakollinen kurssi

1. Kirkko ja suomalainen katsomusperinne (ue1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy kristinuskoon ja sen merkitykseen suomalaisessa yhteiskunnassa
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon, sen toimintamuotoihin ja uskonkäsityksiin
- hahmottaa Suomessa ilmeneviä uskonnollisia yhdyskuntia ja niiden toimintaa
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Keskeiset sisällöt

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kristinuskon vaiheet Suomessa
- kirkkorakennus, sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko sekä sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys
- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä ja muita uskontoja sekä uskonnottomuus

Valinnaiset kurssit

2. Raamattutieto (ue2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tunnistaa Raamatun vaikutuksen länsimaiseen kulttuuriin ja maailmankuvaan
- tuntee Raamatun syntyhistorian ja erilaiset tulkintatavat
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- tutustuu Uuteen testamenttiin, erityisesti Jeesuksen opetuksiin
- ymmärtää Raamatun aseman kristillisten kirkkojen pyhänä kirjana.

Keskeiset sisällöt

- Raamatun kulttuurivaikutukset: vaikutus kieleen, kirjallisuuteen, musiikkiin, elokuvaan ja kuvataiteeseen sekä länsimaiseen lainsäädäntöön
- Vanhan ja Uuden testamentin syntyvaiheet ja ajoitus
- Vanhan testamentin keskeinen sisältö: alkukertomukset, Vanhan testamentin historian pääpiirteet
- Uuden testamentin muotoutuminen, evankeliumien painotukset, Paavalin kirjeiden merkitys
- Jeesuksen elämä ja opetukset
- kristillisen etiikan peruspainotukset

3. Maailmanuskonnot (ue3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen syntyhistorian ja levinneisyyden
- ymmärtää uskontojen vaikutuksen yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tunnistaa eri uskontojen yhteisiä piirteitä.

Keskeiset sisällöt

Käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, juutalaisuutta ja islamia seuraavien teemojen näkökulmasta:

- uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja keskeiset opit
- myytit ja riitit
- uskontojen vaikutus yhteisön ja yksilön elämään.

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedonhankinta kristinuskosta ja evankelisluterilaisesta kirkosta

Opiskelija

- tuntee Suomen evankelisluterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä
- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet.

Uskonnon ymmärtäminen ilmiönä

Opiskelija

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Uskonnollisen tiedon käyttö ja eettisesti vastuullinen toiminta

Opiskelija

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa omaan maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä
- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan ja tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

Lukiokoulutus

Arviointi

Uskonnon opiskelijan kurssisuorituksen ja koko oppiaineen päättöarvosanan arvioinnissa kiinnitetään huomiota seuraaviin tekijöihin: oppiaineen terminologian tuntemus, kristillisen kulttuurin ja opin tuntemus, kyky hahmottaa eri uskontojen vaiheet ja vaikutus historiassa, kyky vertailla ja analysoida uskonnollista tietoa ja sen luonnetta, kyky eritellä ja arvioida uskontojen näkyvyyttä ja vaikutuksia nykyaikana eri kulttuureissa ja kulttuurien kohtaamisessa, kykyä lähteiden monipuoliseen käyttöön tiedonhankinnassa ja lähdekriittisiin taitoihin. Kurssin arvosana määräytyy kurssikokeen ja/tai muiden kurssikohtaisesti sovittujen näyttöjen perusteella. Kurssit arvioidaan numeroasteikolla 4–10, paitsi hyväksytty koulukohtainen kurssi UE6 suoritusmerkinnällä S tai numeroasteikolla 4–10, opiskelijan valinnan mukaan. **Itsenäisesti suoritetusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana.**

Pakollinen kurssi

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana ja siihen sisältyviä opillisia näkemyksiä
- ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen ja vaikutuksen kulttuuriin
- tuntee Raamatun syntyhistorian ja tutkimuksen pääpiirteet sekä Raamatun vaikutuksen länsimaiseen kulttuuriin.

Keskeiset sisällöt

- uskonnon määrittely ja tutkiminen, uskonnon kieli
- uskonnon ominaispiirteet ja suurten maailmanuskontojen alueellinen esiintyminen
- uskonto yksilön ja yhteisön elämässä
- Raamatun vaikutus maailmankuvaan, kulttuuriin ja kirkkojen opetukseen
- Raamatun synty ja sisältö sekä tutkimus- ja tulkintatavat

Syventävät kurssit

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina
- ymmärtää, miten kristinuskon opin muovautuminen ja jumalanpalveluselämän kehitys heijastuvat niin kirkkorakennuksiin, kirkkotaiteeseen kuin musiikkiinkin
- havaitsee yhteiskunnan ja uskonnon välisen vuorovaikutuksen ja sen merkityksen eri aikoina
- hahmottaa kristinuskon ilmenemisen erilaisina kirkkokuntina eri puolella maailmaa ja ymmärtää kristinuskon yhteisen perustan.

Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon synty
- alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon
- lännen kirkko keskiajalla
- idän kirkon kehitys
- reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla
- nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa
- kirkkojen ja uskontojen vuoropuhelu

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämänkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen
- saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun
- ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan
- saa käsityksen Raamatun kirjojen elämänkysymysten pohdinnasta
- tuntee kristillisen etiikan perusteet ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.

Keskeiset sisällöt

- ihmisen tärkeät elämänkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys ja kuolema
- kristillinen jumala- ja ihmiskäsitys
- ihmisen ja luonnon suhde
- kristillinen etiikka ja etiikan teoriat
- keskeisiä yksilö- ja yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä

4. Uskontojen maailmat (UE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet
- ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä.

Keskeiset sisällöt

Käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta:

- uskontojen syntyhistoria, levinneisyys ja kannattajamäärät
- uskontojen pyhät kirjat ja oppi
- uskontojen eettiset ohjeet
- uskontojen myytit ja riitit
- uskontojen suuntauksat ja tulkinnat
- uskonnot ja taide
- uskonnot ja yhteiskunta

5. Mihin suomalainen uskoo? (UE5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen
- ymmärtää Suomessa uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytävää keskustelua ja sen taustatekijöitä
- osaa jäsentää Suomessa toimivien uskonnollisten yhteisöjen kenttää: liikkeiden opilliset korostukset ja toiminta
- tuntee paikallista uskonnollista perinnettä ja kulttuurisia erityispiirteitä sekä kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen toimintamuotoja.

Keskeiset sisällöt

- muinaissuomalainen uskonto
- Suomen kirkkohistorian yleislinjat
- luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa
- ei-kristilliset yhteisöt Suomessa
- kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan

Koulukohtainen kurssi

6. Uskonnon kertauskurssi (UE6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- luo kokonaiskuvan uskonnon kursseista 1–5
- kertaa ja syventää oppiaineen sisältöjä ainereaalikoetta varten.

Keskeiset sisällöt

- kurssien 1–5 keskeinen sisältö tiivistettynä
- tutustuminen reaalikysymyksiin ja reaalivastausten harjoittelua
- uskonnon preliminäärikoe